

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

INSTRUKCJA O NADZWYCZAJNYCH SZAFARZACH KOMUNII ŚWIĘTEJ W DIECEZJI ZAMOJSKO-LUBACZOWSKIEJ

I. FORMACJA I PRZYGOTOWANIE KANDYDATÓW DO POSŁUGI NADZWYCZAJNYCH SZAFARZY KOMUNII ŚWIĘTEJ

- 1) Biskup Diecezjalny na podstawie pełni sakramentu kapłaństwa jest w swojej diecezji pierwszym szafarzem tajemnic Bożych, zwłaszcza Eucharystii. Na mocy swojego urzędu apostołskiego jest on także stróżem całego życia liturgicznego w powierzonym mu Kościele lokalnym. Posiada władzę do upoważnienia kompetentnych osób do pełnienia właściwych im funkcji i posług liturgicznych (por. KK 26, KL 45, kan. 387, 391, 392 KPK), w tym również funkcji Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej.
- 2) Uwzględniając potrzeby duszpasterskie Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej, w oparciu o prawo kanoniczne, kan. 910 KPK oraz kan. 228 i 230 KPK, Biskup Zamojsko-Lubaczowski powołuje mężczyzn do sprawowania funkcji Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej w wieku 30-65 lat. Do tej funkcji mogą też być powołane siostry zakonne i kobiety życia konsekrowanego, wyłącznie jednak do posługi we własnych domach zakonnych wobec osób chorych tam przebywających. Dyspensy od wieku, jeśli zaistnieje uzasadniona potrzeba, udziela Biskup Zamojsko-Lubaczowski.
- 3) Ustanowienie Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej, którego dokonuje Biskup Diecezjalny, odbywa się na wniosek proboszcza parafii, lub rektora kościoła. Po zasięgnięciu opinii innych kapłanów pracujących w parafii i Rady Duszpasterskiej, proboszcz parafii lub rektor kościoła zwraca się pisemnie do Biskupa Zamojsko-Lubaczowskiego z prośbą o upoważnienie kandydata do pełnienia funkcji Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej. Prośba winna zawierać:
 - a) imię i nazwisko, wiek, stan cywilny, wykształcenie i pełniony zawód kandydata, ewentualnie sposób zaangażowania we wspólnotę parafialnej (np. przynależność do wspólnoty, grupy formacyjnej, modlitewnej itp.),
 - b) uzasadnienie prośby,
 - c) zgoda żony na wykonywanie przez męża funkcji szafarza,
 - d) jedną fotografię legitymacyjną, najlepiej w wersji elektronicznej.
- 4) Kandydat na Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej powinien odznaczać się następującymi przymiotami:
 - a) dojrzałość w wierze, zdrowa pobożność eucharystyczna i regularnie prowadzone życie sakramentalne;
 - b) znajomość Biblii i nauki Kościoła na odpowiednim poziomie;
 - c) wzorowe życie moralne i przykładowa postawa w życiu małżeńskim, rodzinnym, zawodowym i sąsiedzkim;
 - d) niezbędne kwalifikacje intelektualne, wykształcenie przynajmniej ponadpodstawowe;

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

- e) właściwa sprawność psychiczna i fizyczna;
 - f) aktywne uczestnictwo w życiu parafialnym;
 - g) poważanie ze strony duchowieństwa i wiernych;
 - h) pozytywne cechy charakteru warunkujące otwartą i służebną postawę wobec innych;
 - i) serdeczność oraz łatwość nawiązywania kontaktów z osobami chorymi i w podeszłym wieku.
- 5) Przed otrzymaniem upoważnienia od Biskupa Diecezjalnego kandydat zobowiązany jest do ukończenia studium przygotowawczego. Studium przygotowawcze odbywa się pod kierunkiem Diecezjalnego Duszpasterza Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej.
- a) Podczas studium przygotowawczego należy omówić następujące zagadnienia:
 - właściwe rozumienie liturgii; znaczenie liturgii w życiu Kościoła, miejscowej wspólnoty parafialnej i w życiu osobistym;
 - różne sposoby obecności Chrystusa w liturgii: w Eucharystii, w słowie Bożym, w osobie celebransa, w zgromadzeniu liturgicznym i innych znakach;
 - teologia zgromadzenia liturgicznego i podział funkcji; udział świeckich w liturgii; kapłaństwo powszechne a kapłaństwo święceń;
 - posługa Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej: znaczenie, przygotowanie, upoważnienie biskupa, prawa i obowiązki;
 - chrześcijański wymiar niedzielnego świętowania, uzasadnienie niedzielnego uczestnictwa we Mszy świętej; współczesne możliwości i zagrożenia;
 - podstawowe zagadnienia z teologii Eucharystii: Pamiętka, Ofiara, Uczta; czynne, świadome i owocne uczestnictwo; struktura Mszy świętej i jej ważniejsze elementy (śpiewy, czytania, modlitwy, obrzędy);
 - warunki owocnego przyjmowania i godnego udzielania Komunii świętej;
 - pobożność eucharystyczna i kult Chrystusa Pana w Najświętszym Sakramencie poza Mszą świętą;
 - czynności nadzwyczajnych szafarzy podczas Mszy świętej i zanoszenie Komunii świętej chorym; duszpasterstwo chorych w parafii i szpitalach;
 - świadomość chrzcielna i znaczenie pokuty w życiu chrześcijanina;
 - świeccy w życiu Kościoła;
 - znaczenie modlitwy i różne jej formy; elementy Liturgii Godzin.
 - b) Każdemu spotkaniu formacyjnemu winny towarzyszyć ćwiczenia praktyczne. Wskazane byłoby, aby każdy dzień szkolenia rozpoczynał się lub kończył Mszą świętą, z możliwie pełnym udziałem służby liturgicznej, w tym również pomocników udzielania Komunii świętej. Ponadto zaleca się wspólne odmawianie części Liturgii Godzin.
 - c) Czas trwania studium zawiera sześć spotkań, po których kandydaci na Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej otrzymują zaświadczenie o jego ukończeniu.
 - d) Studium przygotowawcze kończy bezpośrednio przygotowanie do promocji na Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej.

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

- e) Przed otrzymaniem upoważnienia kandydaci uczestniczą w dniu skupienia.
 - f) Koszty związane z uczestnictwem w studium przygotowawczym i w innych spotkaniach modlitewno-formacyjnych ponosi parafia jego pochodzenia.
- 6) Po ukończeniu studium przygotowawczego, w wyznaczonym przez siebie dniu Biskup Zamojsko-Lubaczowski dokonuje podczas Mszy Św. uroczystej promocji Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej.
- a) Pierwsze upoważnienie udzielane jest na okres jednego roku. Kolejne upoważnienia – na czas określony przez Biskupa Zamojsko-Lubaczowskiego.
 - b) Przed każdorazowym przedłużeniem upoważnienia, na miesiąc przed upływem terminu ważności proboszcz parafii może zwrócić się do Kurii Diecezjalnej w Zamościu z uzasadnioną pisemną prośbą o nieprzedłużanie upoważnienia danemu szafarzowi do udzielania Komunii Świętej.
 - c) Udzielone przez Biskupa Zamojsko-Lubaczowskiego upoważnienie jest czasowe, dzięki czemu Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej nie zobowiązuje się do tej funkcji na całe życie. Po upływie wyznaczonego czasu może on nie wyrazić gotowości na jej dalsze spełnianie. Mogą również zaistnieć poważne powody uniemożliwiające pełnienie funkcji przed upływem określonego czasu jej trwania; w takim przypadku proboszcz, administrator lub rektor kościoła powiadamia o tym biskupa, który podejmuje odpowiednią decyzję.

II. WPROWADZENIE SZAFARZA DO FUNKCJI WE WSPÓLNOCIE

- 1) Funkcja Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej dotyczy konkretnej wspólnoty parafialnej, dlatego w jedną z najbliższych niedziel po uroczystej promocji przez Biskupa Zamojsko-Lubaczowskiego winno nastąpić wprowadzenie do tej pełnionej funkcji.
- 2) Proboszcz, administrator lub rektor kościoła, przedstawia wiernym na każdej Mszy Św. nowych Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej, może odczytać dekret biskupa powołujący do posługi szafarza, a w modlitwie powszechnej dołączyć okolicznościowe wezwania.
- 3) Wprowadzenie do pełnienia funkcji Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej powinno być okazją do pouczenia wiernych o specyfice zgromadzenia liturgicznego i o potrzebie różnorodnych funkcji i posług liturgicznych w tym także Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej (por. Encyklika Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharystia*, nr 22).
- 4) Funkcję Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej upoważnieni mogą wypełniać tylko za zgodą i wiedzą miejscowego proboszcza, rektora lub administratora parafii.

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

III. FORMACJA PERMANENTNA NADZWYCZAJNYCH SZAFARZY KOMUNII ŚWIĘTEJ

- 1) Każdy Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej jest zobowiązany do stałej formacji, która pozwoli lepiej zrozumieć znaczenie pełnionej przez nich funkcji, jej wpływu na głębię wiary i jakość życia wiarą, a także pozwoli zdynamizować działalność apostołską w parafii. Stała formacja powinna odbywać się na poziomie parafialnym, rejonowym i ogólnodiecezjalnym.
- 2) Proboszcz parafii jako odpowiedzialny za właściwy rozwój i formację służby liturgicznej w parafii, powinien zadbać o to, aby Nadzwyczajni Szafarze Komunii Świętej regularnie uczestniczyli w spotkaniach modlitewno-formacyjnych.
- 3) Do podstawowych zadań Diecezjalnego Duszpasterza Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej należy organizacja dni skupienia, odbywających się jeden raz w roku. O terminach spotkań powinien on powiadomić zainteresowanych z odpowiednim wyprzedzeniem. Do udziału w dniu skupienia usilnie zachęca się rodziny szafarzy: małżonki i dzieci. Będzie to okazja nie tylko do pogłębienia wiary, do modlitwy, ale też do spotkania, poznania się, wymiany doświadczeń i wzajemnego ubogacania się.
- 4) Każdy Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej jest zobowiązany do uczestnictwa w formacji permanentnej.
- 5) Program stałej formacji obejmuje problematykę liturgiczno-pastoralną.
- 6) Każdy dzień skupienia powinien składać się z dwóch części: wspólna Eucharystia i okazja do sakramentu pojednania oraz wykład według programu formacji permanentnej dla Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej. Należy zatroszczyć się o możliwość wymiany doświadczeń w czasie dni skupienia, zwłaszcza co do Komunii Świętej chorych i związanych z nią odwiedzin domowych. W czasie spotkań wskazywać należy również na inne możliwości pracy apostołskiej w parafii, m.in. pomoc w duszpasterstwie, dbałość o czystość i estetykę paramentów i bielizny liturgicznej, pomoc w katechezie, w przygotowaniu do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego itp.
- 7) Nad całością stałej formacji Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej czuwa, mianowany przez Biskupa Zamojsko-Lubaczowskiego duszpasterz, który jest odpowiedzialny za organizację studium przygotowawczego i innych spotkań modlitewno-formacyjnych o zasięgu diecezjalnym. Duszpasterz swoją posługę realizuje we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej w Zamościu.
- 8) Wydział Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej w Zamościu prowadzi niezbędną dokumentację dotyczącą Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej, poczynwszy od pierwszego upoważnienia.

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

IV. SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA LITURGICZNE

1) Strój liturgiczny Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej

- a) Szatą liturgiczną wspólną dla Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej jest alba, przepasana na biodrach paskiem (*cingulum*).
- b) W Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej podczas pełnienia swojej funkcji poza Mszą świętą, gdy znosi Komunię świętą do domu chorego, powinien to czynić w stroju, który jest mu przypisany podczas Mszy świętej, z uwzględnieniem tego, iż Najświętszy Sakrament przynosi on w bursie zawieszanej na szyi.

2) Zanoszenie Komunii świętej chorem

- a) Zasadniczym obowiązkiem Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej jest zanoszenie szczególnie w niedzielę i święta Komunii świętej osobom starszym i chorym w zastępstwie szafarza zwyczajnego, po to, aby posileni Ciałem Pańskim, mogli pełniej łączyć swoje życie, radości i cierpienia z Ofiarą Chrystusa.
- b) W przeddzień Komunii świętej szafarz może odwiedzić chorego. Podczas wizyty powinien zapytać chorego, czy chce przed Komunią świętą przystąpić do sakramentu pokuty; jeśli tak, trzeba o tym powiadomić proboszcza lub innego duszpasterza. Takie odwiedziny będą potrzebne zwłaszcza w początkowym okresie zanoszenia choremu Komunii świętej. W czasie wizyty przygotowawczej, o ile zaistnieje taka potrzeba, należy poprosić domowników lub opiekunów chorego o odpowiednie przygotowanie mieszkania (stół należy nakryć białym obrusem, a na nim postawić krzyż i świece oraz szklankę czystej wody do puryfikacji lub podania choremu). Jest wskazane, ażeby miejscowy duszpasterz wprowadził i przedstawił starszym i chorem nadzwyczajnego szafarza.
- c) Celem podkreślenia związku Komunii świętej chorego ze sprawowaniem Eucharystii przez wspólnotę parafialną wskazane jest, by Nadzwyczajni Szafarze otrzymywali Najświętszy Sakrament od celebransa pod koniec Mszy Świętej. W ten sposób, przed końcowym błogosławieństwem kapłan przekazuje chorym specjalne pozdrowienie od wspólnoty. Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej udaje się następnie do chorych po otrzymaniu błogosławieństwa mszalnego, najlepiej w czasie śpiewu pieśni na rozestanie. Nie należy dokonywać rozbudowy momentu wyjścia Nadzwyczajnego Szafarza Komunii Świętej.
- d) Wielkim dobrodziejstwem, z którego wielu chorych chętnie korzysta jest radiowa, telewizyjna lub internetowa transmisja Mszy świętej. Jest godnym polecenia, aby – gdy to jest możliwe – znosić chorem Komunię świętą pod koniec tej transmisji lub bezpośrednio po niej.
- e) Szafarz znosi Komunię świętą do chorego w naczyniu przeznaczonym do tego celu umieszczonym w bursie, którą zawiesza na szyi. Bursa powinna być widoczna w drodze, aby stanowiła znak rozpoznawczy dla napotkanych wiernych, którzy powinni oddać hołd Chrystusowi Panu obecnemu w Najświętszym Sakramencie. Niosący Komunię świętą nie rozmawia w drodze, ale w modlitewnym skupieniu uwielbia swego Boga i Pana.

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

- f) Po zakończeniu odwiedzin chorych z Komunią świętą Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej dokonuje puryfikacji naczynia, w którym niósł Najświętszy Sakrament.
- g) Zwyczaj i skrócony obrzęd Komunii świętej chorych udzielanej przez Szafarza Nadzwyczajnego znajduje się w księdze liturgicznej: *Sakrament chorych. Obrzędy i duszpasterstwo* (Księgarnia Św. Jacka, Katowice 1978, ss. 52-61) oraz w materiałach przygotowanych przez Wydział Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej w Zamościu. Inne śpiewy, teksty modlitewne i czytania biblijne można odpowiednio dobrać z tekstów liturgicznych danej niedzieli albo okresu liturgicznego,
- 3) Zadanie Nadzwyczajnego Szafarza podczas Mszy Św.**
- a) Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej pomaga w rozdawaniu Komunii świętej, gdy przystępuje do niej większa liczba wiernych, a brak jest zwyczajnych szafarzy, albo gdy szafarze ci mają przeszkodę innych ministeriów lub gdy stan zdrowia albo podeszły wiek utrudnia im udzielanie Komunii świętej. Kapłani i diakoni zatem nie mogą wyręczać się posługą Szafarza Nadzwyczajnego, sami nie rozdzielając Komunii Św. (por. Instrukcja *Immensae caritatis*, w AAS 65 (1973), s. 265).
- b) Przed Mszą świętą nadzwyczajny szafarz powinien przygotować naczynia z komunikantami do konsekracji i ustawić je na kredensie. Gdy nie ma wniesienia darów przez wiernych, on też znosi je na ołtarz w czasie przygotowania darów. Podczas Mszy Św. (ubrany w albę) zajmuje miejsce w prezbiterium lub tam, gdzie znajdują się pozostałe osoby pełniące funkcje liturgiczne. W żadnym przypadku Nadzwyczajni Szafarze Komunii Świętej nie powinni podczas Mszy świętej przebywać w zakrystii.
- c) Liturgiczną funkcję Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej wykonuje w następujący sposób: podczas śpiewu „Baranku Boży” podchodzi do ołtarza i klęka na oba kolana obok celebransa. O ile ze względów przestrzennych byłoby to niewygodne lub niemożliwe, może uklęknąć z tyłu lub z przodu ołtarza. Celebrans po przyjęciu Ciała i Krwi Pańskiej udziela Komunii świętej szafarzowi nadzwyczajnemu. Zaleca się udzielenie jej pod obiema postaciami. Następnie przewodniczący Eucharystii udziela szafarzowi błogosławieństwa i podaje naczynie z Ciałem Pańskim i razem z nim rozdziela Komunię świętą
- d) Nadzwyczajny szafarz udziela Komunii świętej w taki sam sposób, jak czynią to szafarze zwyczajni.
- e) Po zakończeniu udzielania Komunii świętej celebrans i szafarz nadzwyczajny wracają do ołtarza. Celebrans znosi puszkę z Najświętszym Sakramentem do tabernakulum, po czym wraca do ołtarza i puryfikuje pateny i kielich. Jedynie w wyjątkowych przypadkach nadzwyczajny szafarz znosi puszkę z Najświętszym Sakramentem do tabernakulum. W takim przypadku przed zamknięciem drzwiczek przyklęka na jedno kolano, następnie wraca na swoje miejsce. Jeśli zachodzi potrzeba puryfikuje palce w naczyniu stojącym obok tabernakulum lub na kredensie.

BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI MARIAN ROJEK

- f) *Wprowadzenie Ogólne do Mszału Rzymskiego* zaleca konsekrować hostie do Komunii świętej podczas Mszy świętej: „jest rzeczą bardzo wskazaną, aby wierni przyjmowali Ciało Pańskie z hostii konsekrowanych podczas tej Mszy Św., w której uczestniczą” (WOMR, nr 56). Jeżeli Komunii świętej udziela się również z puszki znajdującej się w tabernakulum, przynosi ją do ołtarza przewodniczący liturgii podczas śpiewu „Baranku Boży”. Tylko wyjątkowo może to uczynić nadzwyczajny szafarz.
- g) Nadzwyczajny szafarz może pomóc kapłanowi również podczas rozdawania Komunii świętej pod obiema postaciami, gdy jest ona udzielana w przypadkach przewidzianych przez prawo. Jeśli przyjmujący Komunię świętą pija bezpośrednio z kielicha, wówczas szafarz podaje kielich mówiąc: „Krew Chrystusa”; przyjmujący odpowiada: „Amen”. Po przyjęciu Krwi Pańskiej przez komunikującego, ociera puryfikaterzem zewnętrzną stronę kielicha i po ostatnim komunikującym odnosi go na ołtarz stawiając na korporale. Jeśli natomiast Komunii świętej pod obiema postaciami udziela się przez zanurzenie, wówczas szafarz trzyma naczynie z Hostiami usługując kapłanowi.
- h) W szczególnych okolicznościach, zgodnie z kan. 943 KPK, Nadzwyczajny Szafarz Komunii Świętej jest upoważniony do wystawienia i schowania Najświętszego Sakramentu, jednak bez błogostawieństwa końcowego.

Instrukcja wchodzi w życie z dniem 3 kwietnia 2024 r.

x. Sylwester Zwolak

Ks. Sylwester Zwolak
KANCLERZ

+ Marian Rojek

† Marian Rojek
BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI

Zamość, 3 kwietnia 2024 r.
L.dz. 143/Gł/24